

Отже, внаслідок серйозних масових порушень виборчих прав громадян та основних засад і принципів виборчого процесу, встановити достовірні результати повторного голосування є не можливим.

Разом з тим, стверджувати про можливість чи неможливість встановлення результатів повторного голосування є не коректним, оскільки для визнання тієї чи іншої особи переможцем на виборах Президента України треба мати законний процес проведення самих ВИБОРІВ. Якщо результати всіх виборів є законним та достовірними, ЦВК вправі прийняти Постанову „Про результати виборів Президента України та обрання Президента України" та Постанову "Про оприлюднення результатів виборів Президента України. В будь-якому іншому випадку достовірно встановити волевиявлення громадян України не можливо.

Цілком зрозуміло, що повторне голосування - це етап виборів. Це окрема частина одного цілого – етап виборчого процесу, який не може існувати самостійно від самого процесу і не тільки залежить від всіх попередніх етапів, а і є прямим його наслідком. Казати про законність проведення одного з етапів виборчого процесу при систематичних та серйозних порушеннях самого процесу не уявляється за можливе.

Якщо ж такий етап виборчого процесу як повторне голосування відбувся з численними порушеннями основних засад і принципів виборчого процесу і є наслідком колишніх системних порушень виборчого законодавства та конституційних прав громадян, не можливо казати як про законність самого виборчого процесу так і про законність обрання особи Президентом України.

З викладеного зрозуміло, що під час обрання Президента України в 2004 році порушення основних засад та принципів виборчого процесу проводились під час ВСЬОГО виборчого процесу, а не тільки на окремих його етапах, а виборчі права громадян порушувались під час ВСЬОГО виборчого процесу, а не під час окремих голосувань.

На це також звернув увагу Верховний Суду України, зазначивши в своєму рішенні від 03.12.2004 року, не прив'язуючись до окремого етапу виборчого процесу наступне:

„Наведені обставини дають підстави для висновку про порушення принципів виборчого права, передбачених статтями 38, 71, 103 Конституції України, та засад виборчого процесу, визначених *частиною 2 статті 11 Закону України "Про вибори Президента України"*, що виключає можливість достовірно встановити результати дійсного волевиявлення виборців в єдиному загальнодержавному виборчому окрузі."

Як вбачається з тексту рішення Верховного Суду та норм права, порушеннями яких він обґрунтував неможливість достовірно встановити результати дійсного волевиявлення виборців, мова йде не про ПОВТОРНЕ ГОЛОСУВАННЯ 21.11.2004 року, а про ВИБОРИ, ВИБОРЧИЙ ПРОЦЕС, основні засади якого були порушені.

Ось норми, які застосував Верховний Суд України в своєму рішенні від 03.12.04 для оцінки всього виборчого процесу:

Стаття 38 Конституції України: Громадяни мають право брати участь в управлінні державними справами, у всеукраїнському та місцевих референдумах, вільно обирати і бути обраними до органів державної влади та органів місцевого самоврядування.

Стаття 71 Конституції України: Вибори до органів державної влади та органів місцевого самоврядування є вільними і відбуваються на основі загального, рівного і прямого виборчого права шляхом таємного голосування. Виборцям гарантується вільне волевиявлення.

Стаття 103 Конституції України: Президент України обирається громадянами України на основі загального, рівного і прямого виборчого права шляхом таємного голосування строком на п'ять років. Порядок проведення виборів Президента України встановлюється законом.

Частина 2 статті 11 Закону України „Про вибори Президента України”

Виборчий процес здійснюється на засадах:

- 1) законності та заборони незаконного втручання будь-кого у цей процес;
- 2) політичного плюралізму та багатопартійності;
- 3) публічності та відкритості виборчого процесу;
- 4) рівності всіх кандидатів на пост Президента України;
- 5) рівності прав партій (блоків) — суб'єктів виборчого процесу;
- 6) свободи передвиборної агітації, рівних можливостей доступу кандидатів на пост Президента України до засобів масової інформації;
- 7) неупередженості органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, підприємств, закладів, установ і організацій, їх керівників, інших посадових і службових осіб до кандидатів на пост Президента України, партій (блоків).

Верховний Суд, під час постановлення свого рішення від 03.12.2004 року дав оцінку порушенням, які відбулись ДО дня голосування, тобто на інших етапах виборчого процесу (цитата: „складання і уточнення списків виборців проводилося з порушеннями вимог статті 34, допускалося включення до списків виборців одного і того ж громадянина декілька разів, осіб, які не мали права голосу;” „виготовлення, облік, видача та використання відкріпних посвідчень відбувалися з порушеннями вимог статті 33, без здійснення належного контролю Центральною виборчою комісією;” передвиборна агітація з використанням засобів масової інформації проводилася без дотримання принципу рівних умов та всупереч порядку, встановленому цим Законом, не дотримувалися вимоги щодо заборони участі у передвиборній агітації органів виконавчої влади та місцевого самоврядування, їх посадових і службових особам, мало місце їх незаконне втручання у виборчий процес”, „порушувалися вимоги статей 23, 24, 85 стосовно складу виборчих комісій”) тощо.

На тій же позиції, що кризова ситуація в Україні виникла не внаслідок повторного голосування, а внаслідок порушення основних засад **ВИБОРІВ** Президента в Україні залишилась і Верховна Рада України.

Так, Постановою Верховної Ради України „Про політичну кризу у державі, що виникла у зв'язку з виборами Президента України” від 27 листопада 2004 року N 2214-IV визначено: „Верховна Рада України, виражаючи суверенну волю народу, прагнучи розвивати демократичну правову державу, піклуючись про збереження громадянського миру і спокою в Україні, дбаючи про необхідність забезпечення з'ясування волевиявлення Українського народу на виборах Президента України, а також усвідомлюючи відповідальність за ситуацію в Україні та подолання політичної кризи, що виникла у зв'язку з проведенням виборів Президента України, як єдиний загальнодержавний представницький орган в Україні постановляє...”

Те що виборчий процес є безперервним, а його етапи взаємообумовленими, впливає також з ухвали Судової палати у цивільних справах Верховного Суду України від 01 грудня 2004 року, відповідно до якої „ ... в силу положень статті 104 Конституції України, ч. 7 ст. 11, ч. 3 ст. 13 та ч. 1 ст. 86 Закону України „Про вибори Президента України” закінчення виборчого процесу не відбулося”.

Також, про те що порушення основних засад та принципів виборчого процесу відбувалось на ВСІХ етапах виборчого процесу свідчить Окрема Ухвала ВСУ від 03.12.2004 року, відповідно до якої вказано на порушення які відбувались „ під час проведення виборів” і за дово до повторного голосування: наприклад, невиконання ЦВК рішення суду по 100 округу чи одноособовий розгляд членами ЦВК питань, розгляд який можливий виключно у комісійному режимі.

Відповідно до Окремої Ухвали Судової палати у цивільних справах Верховного Суду України від 03.12.2004 року зазначено:

„Судом встановлено, що під час повторного голосування з виборів Президента України мали місце численні порушення основних принципів та засад виборчого процесу, визначених ст.ст. 38, 69, 71 Конституції України, ст.2, 3, 6, 9,11 закону України „Про вибори Президента України”.

Внаслідок чого неможливо достовірно встановити результати волевиявлення виборців в єдиному загальнодержавному виборчому окрузі. Значна частина порушень допущена самою ЦВК, іншими суб'єктами виборчого процесу або владними органами внаслідок пасивної поведінки ЦВК чи окремих її членів.

Зокрема, питання які підлягали колегіальному розгляду складом ЦВК фактично розглядалися членами ЦВК одноособово і не виносились на засідання.

Саме таким чином 24 листопада 2004 року вирішувалося питання про встановлення результатів повторного голосування з виборів Президента України 21 листопада 2004 року, коли в порушення вимог ч. 1 ст. 84 Закону України „Про вибори Президента України”, ЦВК тільки проголосувала про затвердження протоколу, який був складений без належної перевірки даних всіма членами комісії, без ознайомлення їх з протоколами територіальних виборчих комісій.

Встановлено, що під час повторного голосування мали місце масові порушення виборчих прав всіх суб'єктів виборчого процесу шляхом неконтрольованого використання відкріпних посвідчень, примушування працівників підприємств, установ, організацій, в тому числі і державних службовців до голосування через відкріпні посвідчення; організованими переміщеннями великих груп виборців для проведення голосування з одних регіонів у інші, задіяні у цих переміщеннях та у використанні відкріпних посвідчень органів виконавчої влади.

Про наявність таких порушень та їх поширеність під час проведення виборів оперативно інформували ЗМІ, офіційні спостерігачі, виборці. Проблемність цього питання засвідчена прийняттям Верховною Радою України перед повторним голосуванням змін до чинного закону України „Про вибори Президента України”.

Однак, в супереч вимогам ст. 16,17 Закону України „Про Центральну виборчу комісію” ЦВК фактично усунулась від виконання функцій по контролю за ходом виборчого процесу і забезпеченню реалізацій виборчих прав громадян тощо

Мало місце грубе порушення принципу законності, яке проявилось у невиконанні ЦВК рішення Верховного Суду України від 16 листопада 2004 року по зобов'язанню ЦВК встановити підсумки голосування в межах територіального виборчого округу № 100.

Зазначене свідчить, що *Центральною виборчою комісією порушено принципи верховенства права, законності, об'єктивності, компетентності, професійності, колегіальності розгляду і вирішення питань, обґрунтованості прийняття рішень, відкритості і публічності, закріплені у частині 2 статті 2 Закону України „про Центральну виборчу комісію”.*

Про процес та передумови прийняття рішення від 03.12.2004 року Палатою у цивільних справах Верховного Суду України зазначив Президент Республіки Польща Олександр Квасньневській у своєму інтерв'ю газеті «Polityka», Польща від 22.12.2004.

Мова в цьому інтерв'ю, перекладеному та передрукованому ЗМІ, йде про вирішення політичної кризи в державі, в тому числі і за допомогою Верховного Суду України і саме інтерв'ю охоплює період до 26 листопада, тобто за сім днів ДО постановлення рішення Верховного Суду України.

„Квасневский: «На даче я сказал Кучме: раз ты сидишь в этой деревне – власти у тебя нет.»

Президент Польши Александр Квасневский рассказывает о закулисье «круглого стола» в Украине.”

„Я сформулировал план, который (могу с гордостью сказать) был реализован: проверка результатов выборов, неприменение силы, ведение публичного диалога.”

„Основная идея Литвина состояла в следующем: Украина находится в настолько сложной ситуации, что нельзя искать решений чисто юридических, решение должно быть политическим. Этот кризис не удастся уладить нормальным способом.”

„Потом начали выступать посредники. Мой ответ был ясен: нужно объявить, что выборы были сфальсифицированы. Необходимо быстро переголосовать второй тур, исключить использование силы и продолжать политический диалог. В том же духе высказались Солана и Адамкус.”

„Наконец мы договорились выступить с обращением следующего содержания: не применять силу, продолжать диалог. И ждать заседания Верховного Суда.”

По вопросу Верховного Суда я твердо настаивал, чтобы заседание было открытым, транслировалось по телевидению. Это вызвало ужасное смущение. Как это, диктовать что-то Суду? Почему нет – говорю – кому помешает прозрачная процедура? Следом началась дискуссия о формулировках. Кто-то придумал, что все заседание должно пройти в атмосфере гласности и именно гласность всем понравилась.

Но Кучма выступил с другим предложением: необходимо написать, что стороны ожидают объективных результатов. А, по моему мнению, именно этого мы написать и не могли, так как каждый приговор должен быть объективным и справедливым.

Наконец-то с большим трудом эту гласность записали. Телетрансляция – это одно, а показать, что один из важнейших институтов демократического государства работает открыто, демократически – это совсем другое.

Ведь судьи имеют не только фамилии, но и лица. Они тоже ходят за покупками, гуляют с детьми по парку. Хотят быть гражданами. Вот так закончился день 26 ноября.

„На очередной встрече в Киеве центральным стал вопрос: повторить выборы полностью или только второй тур. Правительственная сторона считала, что Януковича нужно заменить, за это время хотела подготовить нового кандидата, который смог бы отнять у Ющенко голоса, а заодно – чего все опасаются – не играл бы на сепаратизме.“

З вищезазначеного зрозуміло ситуацію, яка відбувалась під час виборчого процесу та продемонстровано втручання в нього.

Отже, порушення основних засад ВСЬОГО виборчого процесу веде до незаконності окремих його етапів – в т.ч. повторних голосувань.

На нашу думку, дії виборців як під час голосування так і двох наступних повторних голосувань – це результат систематичного впливу на свободу їх волевиявлення, результат порушення їх прав на законність, відкритість, прозорість та рівність учасників виборчого процесу, викликаний порушеннями основних засад виборчого процесу та прав його суб'єктів, які відбувались під час всього виборчого процесу.

Велику роль в у цьому процесі також відіграла революційна ситуація в Україні, яка також відбилась на свідомості громадян і на їх волевиявленні і, таким чином, говорити про вільний та свідомий вибір, або законність виборів в період революцій, є не можливим.

Демократичні стандарти щодо організації та проведення виборів отримали відображення в Конституції України 1996 року, з прийняттям якої були закладені передумови для подальшого розвитку інституту виборів відповідно до сучасних вимог. Закріплені в Конституції поняття “народ”, “влада”, “права і свободи людини і громадянина”, “народне волевиявлення”, “вибори” є визначальними для розуміння сутності і призначення виборів до органів державної влади і органів місцевого самоврядування.

Так, у преамбулі Конституції України йдеться про те, що Верховна Рада України приймає її, дбаючи про забезпечення прав і свобод людини.

У статті 5 Конституції України закріплено також і положення, за яким єдиним джерелом влади в Україні визнається народ. Одночасно в Основному Законі стверджується, що основними формами безпосереднього здійснення влади народом є вибори та референдум (стаття 69). У відповідних конституційних положеннях визначено й те, що всі громадяни мають рівні права і свободи, що вони мають право брати участь в управлінні державними справами, вільно обирати і бути обраними до органів державної влади та органів місцевого самоврядування.

Конституція України (стаття 3) також декларує, що людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю. Права і свободи людини, в тому числі право обирати та бути обраним, та їх гарантії визначають зміст і спрямованість діяльності держави. Держава відповідає перед людиною за свою діяльність. Утвердження і забезпечення тепер прав і свобод людини є головним і конституційним обов'язком держави.

Народ як носій суверенітету і єдине джерело влади в Україні має безумовне і пріоритетне право на її безпосереднє здійснення. Це право є природним і невід'ємним правом. В ст. 38 Конституції України зазначається, що “громадяни мають право брати

участь в управлінні державними справами, ... вільно обирати і бути обраними до органів державної влади ...". Це конституційне положення є відтворенням ч. 1 ст. 21 Загальної декларації прав людини, де встановлено, що кожна людина має право брати участь в управлінні своєю країною безпосередньо або через вільно обраних представників. Здійснення влади народом визначається в Конституції як народне волевиявлення. За своїм змістом воно може стосуватися будь-яких сторін життя народу: політичного, економічного, соціального, культурного тощо.

Саме тому в загальному вигляді **вибори** можна визначити як волевиявлення народу з метою формування органів державної влади або місцевого самоврядування шляхом голосування. Голосування при цьому має бути **вільним і нефальсифікованим**.

Не має жодного сумнів в тому, що під час всього виборчого процесу систематично та максимально зухвало порушувались виборчі права та свободи громадян, ігнорувались принципи та засади виборчого процесу.

Засади процесу виборів Президента України закріплені впливають із загальних засад конституційного ладу і конституційних принципів виборчого права України та визначають його демократичний характер.

Засади виборчого процесу - це відправні ідеї, положення, основні принципи діяльності суб'єктів виборчого процесу. Вони є підґрунтям для здійснення згаданими суб'єктами тих чи інших передбачених законом виборчих процедур.

Така засада виборчого процесу, як законність та заборона незаконного втручання будь-кого у цей процес, передбачає, що формування і вираження волі народу під час виборів має бути **максимально законним, відбуватися у спосіб, прямо визначений законом**.

Неприпустимими є порушення закону, нехтування його вимогами, проведення виборчого процесу поза межами виборчих правових норм і приписів, вміщених у них.

Водночас, дотримання вимог законності має відбуватися не лише під загрозою покарання, воно має бути наслідком високої правової і політичної культури всіх учасників виборчого процесу, створення атмосфери нетерпимості до будь-яких порушень закону в ході виборчого процесу, чіткої і неупередженої позиції в діяльності виборчих комісій, органів прокуратури і правосуддя, інших органів державної влади, а також громадян.

Виборчі комісії всіх рівнів, органи державної влади, органи місцевого самоврядування, їх посадові і службові особи зобов'язані відповідно до статті 19 Конституції України діяти лише на підставі, в межах повноважень та у спосіб, що передбачені Конституцією та законами України, не мають права здійснювати тиск на будь-яких суб'єктів виборчого процесу, засоби масової інформації тощо, не надавати переваг тим чи іншим кандидатам у депутати, партіям (блокам).

Слід також зауважити, що від **законного** обрання Президента України буде багато в чому залежати продуктивність його організації і діяльності, легітимність його та сформованих ним органів, призначених чи обраних на посади відповідних посадових осіб, авторитет інституту Президентства як однієї із засад демократії, довіра виборців до Президента загалом.

Саме тому **норми прямої дії Конституції України та інші закони нашої держави стверджують демократичні засади виборчого законодавства та демократичні і законні принципи виборів і виборчої системи, які мають багатопланове соціально – політичне призначення**.

Слід зазначити, що Конституція України закріплює принципи виборчого права як універсальні, оскільки вони відносяться Основним Законом до всіх видів виборів. Проголошення принципів загального, рівного, прямого виборчого права при таємному голосуванні як конституційної основи виборчої системи свідчить про дійсно демократичний характер формування всіх виборчих органів державної влади і місцевого самоврядування в Україні, а також є вагомим передумовою демократичності конституційного ладу та зміцнення засад реального народовладдя в державі.

Дефектність та паталогічність всього виборчого процесу грубо порушила як охоронювані законом права, так і інтереси громадян України – виборців, тому, виходячи з принципу верховенства права і основної його складової – справедливості, виборчі права громадян підлягають поновленню.

Саме непорушність та невідчужуваність прав громадян на справедливість неодноразово підкреслював Конституційний Суд України у своїх рішеннях.

Відповідно до Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням Верховного Суду України щодо відповідності Конституції України (конституційності) положень статті 69 Кримінального кодексу України (справа про призначення судом більш м'якого покарання) Справа N 1-33/2004 від 02 листопада 2004 року N 15-рп/2004, зазначено наступне:

„4.1. Україна є правовою державою (стаття 1 Конституції України Відповідно до Основного Закону України людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю (частина перша статті 3); права і свободи людини та їх гарантії визначають зміст і спрямованість діяльності держави (частина друга статті 3); права і свободи людини є невідчужуваними та непорушними (стаття 21); кожен має право на повагу до його гідності (частина перша статті 28); права і свободи людини і громадянина захищаються судом (частина перша статті 55); однією з основних засад судочинства є рівність усіх учасників судового процесу перед законом і судом (пункт 2 частини третьої статті 129).

Відповідно до частини першої статті 8 Конституції України в Україні визнається і діє принцип верховенства права. Верховенство права - це панування права в суспільстві. Верховенство права вимагає від держави його втілення у правотворчу та правозастосовну діяльність, зокрема у закони, які за своїм змістом мають бути проникнуті передусім ідеями соціальної справедливості, свободи, рівності тощо. Одним з проявів верховенства права є те, що право не обмежується лише законодавством як однією з його форм, а включає й інші соціальні регулятори, зокрема норми моралі, традиції, звичаї тощо, які легітимовані суспільством і зумовлені історично досягнутим культурним рівнем суспільства. Всі ці елементи права об'єднуються якістю, що відповідає ідеології справедливості, ідеї права, яка значною мірою дістала відображення в Конституції України.

Таке розуміння права не дає підстав для його ототожнення із законом, який іноді може бути й несправедливим, у тому числі обмежувати свободу та рівність особи. *Справедливість* - одна з основних засад права, є вирішальною у визначенні його як регулятора суспільних відносин, одним із загальнолюдських вимірів права. Зазвичай справедливість розглядають як властивість права, виражену, зокрема, в

рівному юридичному масштабі поведінки й у пропорційності юридичної відповідальності вчиненому правопорушенню.

У сфері реалізації права справедливості проявляється, зокрема, у рівності всіх перед законом, відповідності злочину і покарання, цілях законодавця і засобах, що обираються для їх досягнення."

<...>

„Правову позицію щодо дотримання справедливості Конституційний Суд України висловив у Рішенні від 30 січня 2003 року N 3-рп/2003 у справі про розгляд судом окремих постанов слідчого і прокурора: **"Правосуддя за своєю суттю визнається таким лише за умови, що воно відповідає вимогам справедливості і забезпечує ефективне поновлення в правах".**

Верховенство права, будучи одним з **основних принципів демократичного суспільства**, передбачає судовий контроль над втручанням у право кожної людини на свободу.

Суд, здійснюючи правосуддя на засадах верховенства права, забезпечує захист гарантованих Конституцією та законами України прав і свобод людини і громадянина, прав і законних інтересів юридичних осіб, інтересів суспільства і держави."

Таж сама необхідність захисту прав та інтересів громадян і принципу справедливості як основного чиннику принципу верховенства права, знайшла своє відображення і в іншому рішенні Конституційного Суду України.

Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням 50 народних депутатів України щодо офіційного тлумачення окремих положень частини першої статті 4 Цивільного процесуального кодексу України (справа про охоронюваний законом інтерес) Справа N 1-10/2004 від 1 грудня 2004 року N 18-рп/2004:

3.1. Етимологічний зміст слова "інтерес" включає: а) увагу до кого-, чого-небудь, зацікавлення кимось, чимось; цікавість, захоплення; б) вагу; значення; в) те, що найбільше цікавить кого-небудь, що становить зміст чийхось думок і турбот; г) прагнення, потреби; д) те, що йде на користь кому-, чому-небудь, відповідає чийсь прагненням, потребам; вигоду, користь, зиск. У загальносоціологічному значенні категорія "інтерес" розуміється як об'єктивно існуюча і суб'єктивно усвідомлена соціальна потреба, як мотив, стимул, збудник, спонукання до дії; у психології – як ставлення особистості до предмета, як до чогось для неї цінного, такого, що притягує. В юридичних актах термін "інтерес", враховуючи його як етимологічне, так і загальносоціологічне, психологічне значення, вживається у широкому чи вузькому значенні як самостійний об'єкт правовідносин, реалізація якого задовольняється чи блокується нормативними засобами.

3.2. Прикладом застосування поняття "інтерес" у широкому сенсі є Конституція України, статті 18, 32, 34, 35, 36, 39, 41, 44, 79, 89, 104, 121, 127, 140 якої **наголошують на національних інтересах, інтересах національної безпеки, економічного добробуту, територіальної цілісності, громадського порядку, здоров'я і моральності населення, політичних, економічних, соціальних, культурних інтересах, інтересах суспільства, інтересах усіх співвітчизників, інтересах громадянина, інтересах держави, спільних інтересах територіальних громад сіл, селищ та міст тощо. Вказуючи на наявність таких інтересів, Конституція України підкреслює необхідність їх забезпечення (стаття 18), задоволення (стаття 36) чи захисту (статті 44, 127).**

3.4. Виходячи зі змісту частини першої статті 8 Конституції України охоронюваний законом інтерес **перебуває під захистом не тільки закону, а й об'єктивного права у цілому, що панує у суспільстві, зокрема справедливості, оскільки інтерес у вузькому розумінні зумовлюється загальним змістом такого права і є його складовою.** "Одним з проявів верховенства права, - підкреслюється у

підпункті 4.1 Рішення Конституційного Суду України у справі про призначення судом більш м'якого покарання від 2 листопада 2004 року N 15-рп/2004, - є те, що право не обмежується лише законодавством як однією з його форм, а включає й інші соціальні регулятори, зокрема норми моралі, традиції, звичаї тощо, які легітимовані суспільством і зумовлені історично досягнутим культурним рівнем суспільства. Всі ці елементи права об'єднуються якістю, що відповідає ідеології справедливості, ідеї права, яка значною мірою дістала відображення в Конституції України.

Таке розуміння права не дає підстав для його ототожнення із законом, який іноді може бути й несправедливим... Справедливість - одна з основних засад права, є вирішальною у визначенні його як регулятора суспільних відносин, одним із загальнолюдських вимірів права. Зазвичай справедливість розглядають як властивість права..."

Більше того, види і зміст охоронюваних законом інтересів, що перебувають у логічно-смысловому зв'язку з поняттям "права", як правило, не визначаються у статтях закону, а тому **фактично є правоохоронюваними**."

Найважливішими в плані міжнародних стандартів та зобов'язань України перед своїми громадянами та світовим співтовариством є наступні міжнародно-правові акти:

- Загальна декларація прав людини ООН 1948 року. В статті 21 (п.3) якої зазначено: "Воля народу повинна бути основою влади уряду; ця воля повинна виявлятися у періодичних і нефальсифікованих виборах, які мають проводитися при загальному і рівному виборчому праві шляхом таємного голосування або ж через інші різноманітні форми, що забезпечують свободу голосування";

- Міжнародний пакт про громадські і політичні права 1966 року, в якому конкретизується положення Загальної декларації прав людини. Стаття 25 Пакту визначає, що кожний громадянин повинен мати без будь-якої дискримінації і без необґрунтованих обмежень право і можливість:

а) брати участь у веденні державних справ як безпосередньо, так і за представництвом вільно обраних представників;

б) голосувати і бути обраним на дійсних періодичних виборах, які проводяться на основі загального і рівного виборчого права при таємному голосуванні і забезпечують свободу волевиявлення виборців;

3) Європейська конвенція про захист прав людини та основних свобод – Протокол I, за 1952 рік: "Високі Договірні Сторони зобов'язуються забезпечувати проведення вільних виборів з раціональною періодичністю таємним голосуванням на умовах, які забезпечують народу вільне волевиявлення своєї думки під час вибору законодавчої влади";

Звичайно, що ці універсальні міжнародні стандарти носять загальний, але дуже важливий характер. Адже вони стають запорукою, відповідною гарантією виборчих прав громадянина в кожній країні, яка належить до світового співтовариства. Особливо це стосується країн так званої молодшої демократії, до числа яких відноситься й Україна. **Дотримання вимог, сформульованих у вищезазначених міжнародно-правових актах, є обов'язковим для того, щоб вибори були визнані легітимними.**

Нажаль, на сьогодні можливо констатувати, що України не дотрималась цих міжнародних стандартів під час виборів Президента України. Також не забезпечила законну організацію та проведення виборів Президента України Центральна виборча комісія.

Відповідно до частини 1 статті 1 Закону України „Про Центральну виборчу комісію” Центральна виборча комісія є постійно діючим колегіальним **державним** органом,

який діє на **підставі Конституції України**, цього та інших законів України і **наділений повноваженнями щодо організації підготовки і проведення виборів Президента України**, народних депутатів України, депутатів Верховної Ради Автономної Республіки Крим, депутатів місцевих рад та сільських, селищних, міських голів, всеукраїнського і місцевих референдумів в порядку та в межах, встановлених цим та іншими законами України.

Статтею 2 Закону України „Про Центральну виборчу комісію” передбачено, що комісія відповідно до своїх повноважень **забезпечує дотримання передбачених Конституцією України та законами України принципів і засад виборчого і референдумного процесів**, реалізацію виборчих прав громадян України та права на участь у референдумі, однакове застосування законодавства України про вибори і референдуми на всій території України.

Комісія будує свою діяльність **на принципах верховенства права, законності, незалежності, об’єктивності, компетентності, професійності, колегіальності розгляду і вирішення питань, обґрунтованості прийнятих рішень, відкритості і публічності.**

Відповідно до статті 8 Конституції в Україні визнається і діє **принцип верховенства права**. Виходячи із зазначеного принципу та гарантування Конституцією судового захисту конституційних прав і свобод громадян, судова діяльність має бути спрямована на захист цих прав і свобод від будь-яких посягань шляхом забезпечення своєчасного законного розгляду конкретних справ.

Відповідно до статті 15 Закону України „Про особливості застосування Закону України "Про вибори Президента України" при повторному голосуванні 26 грудня 2004 року” скарга на рішення Центральної виборчої комісії, в тому числі про встановлення результатів виборів Президента України, а також на дії чи бездіяльність Центральної виборчої комісії може бути подана до Верховного Суду України **у семиденний строк відповідно з дня прийняття нею оскаржуваного рішення, вчинення дій чи бездіяльності.**

Враховуючи вищезазначене, та керуючись статтею 5, 88 Конституції України, прошу Верховний Суд України:

- 1. Визнати дії Центральної виборчої комісії щодо встановлення результатів повторного голосування з виборів Президента України 26 грудня 2004 року неправомірними.**
- 2. Визнати бездіяльність Центральної виборчої комісії щодо ненадання оцінки масовим порушенням виборчого законодавства та конституційних виборчих прав громадян України під час всього виборчого процесу та, зокрема, під час підготовки та проведення повторного голосування від 26.12.2004 року неправомірною.**
- 3. Встановити, що масові факти порушення принципів і засад виборчого процесу під час виборів Президента України 2004 року, в тому числі під час проведення голосування, особливо 26 грудня 2004 року, унеможливають достовірне встановлення результатів волевиявлення виборців у єдиному загальнодержавному виборчому окрузі.**

4. **Встановити факт порушення виборчих прав громадян які в силу фізичних вад, віку та стану здоров'я під час проведення повторного голосування 26.12.2004 року не змогли взяти участь у повторному голосуванні.**
5. **Скасувати Постанову Центральної виборчої комісії „Про підсумки повторного голосування 26 грудня 2004 року та результати виборів Президента України" від 10 січня 2005 року."**
6. **Скасувати Постанову Центральної виборчої комісії від 10 січня 2005 року „Про оприлюднення результатів повторного голосування 26 грудня 2004 року з виборів Президента України" від 10 січня 2005 року.**
7. **Поновити порушені виборчі права громадян України та законні інтереси суб'єктів виборчого процесу, відповідно до вимог частини першої статті 98 Закону України „Про вибори Президента України" шляхом призначення повторних виборів Президента України.**
8. **Зобов'язати Центральну виборчу комісію звернутись до Верховної Ради України з поданням про призначення повторних виборів Президента України відповідно до частини третьої ст. 16 Закону України „Про вибори Президента України".**
9. **Справу розглянути всім складом Судової палати у цивільних справах Верховного Суду України.**

**в порядку підготовки скарги до розгляду
ПРОШУ Верховний Суд України:**

1. **Витребувати в Центральної виборчої комісії стенограми засідання від 27,28,29,30 грудня 2004 року та 10 січня 2005 року та аудіозаписи, на підставі яких виготовлювались ці стенограми.**
2. **Витребувати у Центральної виборчої комісії всі звіти територіальних виборчих комісій про скарги та постанови за результатами їх розгляду з 01 серпня 2004 року по 10 січня 2005 року.**
3. **Витребувати з Центральної виборчої комісії всі скарги на порушення виборчого законодавства чи прав суб'єктів виборчого процесу, які поступили від усіх суб'єктів виборчого процесу та постанови за результатами їх розгляду з 01 серпня 2004 року по 10 січня 2005 року.**
4. **Витребувати з Центральної виборчої комісії всі телеграми та листи, всі звернення про порушення виборчого законодавства чи прав суб'єктів виборчого процесу, які поступили від усіх суб'єктів виборчого процесу та постанови за результатами їх розгляду з 01 серпня 2004 року по 10 січня 2005 року.**
5. **Витребувати в Державній судовій адміністрації дані про кількість скарг на порушення виборчого законодавства та виборчих прав громадян, поданих суб'єктами виборчого процесу до районних судів в період з 01 серпня 2004 року по 10 січня 2005 року з результатами розгляду таких скарг.**

6. Витребувати в Державній судовій адміністрації дані про кількість скарг на порушення виборчого законодавства та виборчих прав громадян, поданих суб'єктами виборчого процесу до апеляційних судів в період з 01 серпня 2004 року по 10 січня 2005 року з результатами розгляду таких скарг.
7. Витребувати в Державній судовій адміністрації дані про кількість скарг на порушення виборчого законодавства та виборчих прав громадян поданих суб'єктами виборчого процесу до Верховного Суду України в період з 01 серпня 2004 року по 10 січня 2005 року з результатами розгляду таких скарг.
8. Витребувати в Генеральній прокуратурі України дані про кількість поданих громадянами України заяв, скарг та повідомлень про порушення виборчого законодавства, виборчих прав громадян, скоєння злочинів, пов'язаних з порушенням виборчого законодавства в період з 01 серпня 2004 року по 10 січня 2005 року з результатами розгляду таких заяв, скарг та повідомлень.
9. Витребувати в Міністерстві внутрішніх справ України дані про кількість поданих громадянами України заяв, скарг та повідомлень про порушення виборчого законодавства, виборчих прав громадян, скоєння злочинів, пов'язаних з порушенням виборчого законодавства в період з 01 серпня 2004 року по 10 січня 2005 року з результатами розгляду таких заяв, скарг та повідомлень.
10. Витребувати у Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини дані про кількість заяв, скарг та звернень про порушення виборчого законодавства, виборчих прав громадян, які надійшли в період з 01 серпня 2004 року по 10 січня 2005 року.
11. Витребувати у Центральної виборчої комісії стенограму засідання від 10.11.04р., стенограму засідання 24.11.04р. з метою з'ясування порядку складання протоколу про встановлення результатів голосування (повторного голосування) з виборів Президента України.
12. Витребувати у Центральної виборчої комісії оригінали всіх рішень, ухвалених на засіданні 10 січня 2005 року, в тому числі копії постанов „Про скаргу виборця Лисенко Н.Г.“, „Про скаргу довіреної особи кандидата на пост Президента України Януковича В.Ф. у територіальному виборчому окрузі № 167 Ніженковського О.В.“, „Про підсумки повторного голосування 26 грудня 2004 року та результати виборів Президента України“, „Про оприлюднення результатів повторного голосування 26 грудня 2004 року з виборів Президента України“ та копію протоколу ЦВК про результати повторного голосування 26 грудня 2004 року з виборів Президента України від 10.01.2005 року.

до скарги додаються:

1. оригінал квитанції про сплату державного мита в сумі 17,00 грн.
2. копія скарги для суб'єкта оскарження.
3. копії Постанов ЦВК „Про підсумки повторного голосування 26 грудня 2004 року та результати виборів Президента України“, „Про оприлюднення результатів повторного голосування 26 грудня 2004 року з виборів Президента України“.
4. копія скарги Й. Вінського від 17.11.04 до Верховного Суду України з ухвалою ВСУ про її неприйняття до розгляду.
5. Копія інтерв'ю Президента Республіки Польща А. Квасьневського газеті «Polityka», від 22.12.2004, передрукована інтернет-виданням „Українська правда“.

матеріали що підтверджують порушення виборчого законодавства:

621 (шістсот двадцять один) прошитий та пронумерований том: